

Tisková zpráva

Způsob stravování, nakupování a chování české společnosti vzhledem k životnímu prostředí – Potraviny 2022

- ⊗ Pro českou veřejnost je při nakupování potravin jednoznačně nejdůležitější cena a následně složení, naopak nejméně důležitý je obalový materiál.
- ⊗ Pro nadpoloviční většinu (51 %) dotázaných je důležité, jaký je dopad výroby potravin, které kupují, na životní prostředí a pro 47 % dotázaných to důležité není.
- ⊗ Naprostá většina (90 %) české veřejnosti uvedla, že se stravuje běžnou stravou bez jakéhokoliv omezení, 4 % dodržují diabetickou dietu a 2 % jsou vegetariáni. Zbývající 4 % se stravují jiným výživovým směrem (bezlepková či bezlaktózová strava, veganství, reduktariánství).
- ⊗ Z prospěšných aktivit pro životní prostředí si lidé v ČR nejčastěji na nákup nosí vlastní tašku a ve své domácnosti třídí běžný odpad. Naopak nejméně často nakupují zeleninu a ovoce do tzv. „nekonečných sáčků“ a omezují jízdy autem.
- ⊗ Téměř tři pětiny (58 %) dotázaných alespoň občas kompostují. Mezi nejvíce používané metody patří kompostování na zahradě a hnědé popelnice (tzv. kompostejnery).
- ⊗ Biopotraviny alespoň občas nakupuje necelá čtvrtina (23 %) respondentů, což je v porovnání s rokem 2021 pokles o 10 procentních bodů.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Do speciálního výzkumu Potraviny 2022 jsme zařadili i několik otázek týkajících se šetrného chování k životnímu prostředí v souvislosti s nakupováním potravin nebo způsobu stravování, což jsou oblasti, které velmi úzce souvisí nejen s plýtváním potravinami, ale rovněž i s aktuálně velmi diskutovaným tématem, kterým je změna klimatu na Zemi.¹

Klimatická změna je způsobena rostoucí koncentrací skleníkových plynů v ovzduší, které vznikají zejména spalováním fosilních paliv, těžbou dřeva v deštných pralesích nebo intenzivnějším chovem hospodářských zvířat. Vyšší množství skleníkových plynů v ovzduší a následně v atmosféře zintenzivňuje skleníkový efekt, jehož hlavním důsledkem je globální oteplování (průměrná celosvětová globální teplota v roce 2019 byla 1,1 °C nad úrovní před průmyslovou revolucí).² Mezi další projevy změny klimatu patří tání ledovců, poškození oceánů, větší frekvence extrémních jevů (povodně, hurikány, požáry) nebo vymírání rostlin a živočichů.^{3 4}

Nedílnou součástí řešení problematiky změny klimatu a jejích negativních dopadů je nepochybně snižování emisí skleníkových plynů, ke kterému mohou výraznou měrou přispět sami lidé svým chováním (např. tím, jak se stravují, co, v čem a jak nakupují, jak cestují, jaké produkty v domácnostech používají atp.). Právě na toto téma jsme se zaměřili v našem speciálním výzkumu, jehož výsledky budeme prezentovat v této tiskové zprávě.

¹ Co si o změně klimatu na Zemi myslí česká veřejnost můžete nalézt v tiskové zprávě s názvem: Postoje české veřejnosti ke změně klimatu na Zemi – červenec 2021. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5430/f9/oe210819.pdf

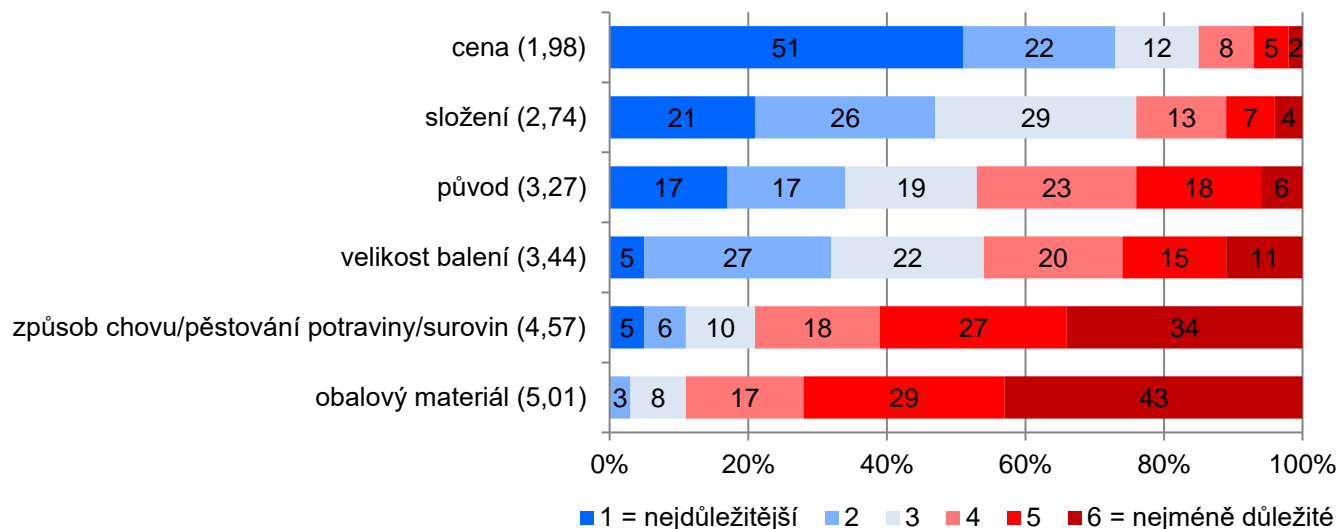
² https://ec.europa.eu/clima/change/causes_cs

³ <https://www.klimatickazmena.cz/cs/vse-o-klimaticke-zmene/pruvodce-zmenou-klimatu/>

⁴ Hollan. J. 2020. *Příčiny a dopady globálního ohřívání Země a projevy jím vyvolané klimatické změny*. CzechGlobe. Dostupné z: https://www.veronica.cz/klima/resilience/Hollan_climate_resilient.pdf

V rámci výzkumu jsme respondentům předložili šest hledisek, které měli seřadit podle toho, jak jsou pro ně při nakupování potravin důležité.⁵ Výsledky zobrazuje následující graf 1.

Graf 1: Pořadí důležitosti různých hledisek při nakupování potravin (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny)

Pozn.: Položky jsou řazeny podle průměrného hodnocení (v závorkách) od nejnižší průměrné hodnoty po nejvyšší. Údaje v grafu představují rozložení odpovědí při vyloučení odpovědí „nevím“ tvořících 1 % v celém souboru.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 14. 7. – 4. 9. 2022, 705 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň někdy pro svou domácnost nakupují potraviny, osobní rozhovor.

Pro respondenty je jednoznačně nejdůležitějším hlediskem při nakupování potravin jejich cena, kterou jako nejdůležitější označila nadpoloviční většina (51 %) oslovených. Přibližně pětina (21 %) dotázaných vidí při nakupování potravin jako nejdůležitější jejich složení. Jako třetí nejdůležitější hledisko zvolili respondenti původ potravin. Dalším důležitým hlediskem je velikost balení s průměrnou hodnotou 3,44 na škále 1 až 6, kde 1 znamená nejdůležitější a 6 nejméně důležité. Zbývajícím dvěma hlediskům – způsobu chovu/pěstování potravin nebo jejich surovin a obalovému materiálu – nepřikládají lidé při nakupování příliš velkou důležitost. To platí zejména pro obalový materiál, který jako „nejméně důležitý“ označily více než dvě pětiny (43 %) dotázaných. Z výsledků je patrné, že pro českou veřejnost hrají při nakupování potravin hlavní roli ekonomické (cena) a kvalitativní (složení, původ) aspekty, zatímco etickým a ekologickým aspektům nepřikládají téměř žádnou důležitost.

Z časového srovnání, které zobrazuje tabulka 1, můžeme vidět, že mezi roky 2020 až 2022 se pořadí důležitosti hledisek při nakupování potravin nezměnilo, nicméně meziročně dochází k zesílení či oslabení jejich důležitosti. V porovnání s předchozím výzkumem z roku 2021 stojí za zmínku zejména výrazné zvýšení důležitosti ceny, které může souviset se současnou situací ve společnosti (inlace, zdražování, energetická krize). U ostatních hledisek nejsou posuny již tolik výrazné, nicméně byl zaznamenán pokles důležitosti u původu potravin a způsobu chovu či pěstování potravin/surovin. Aktuální výsledky se, vyjma ceny, velmi blíží výsledkům z roku 2020.

⁵ Znění otázky: „Seřadte, prosím, následující možnosti podle toho, jak jsou pro Vás při nakupování potravin důležité. Postupujte, prosím, od nejvíce po nejméně důležité, kde 1 znamená nejdůležitější a 6 nejméně důležité.“ Možnosti odpovědi: a) původ, b) obalový materiál, c) cena, d) složení, e) velikost balení, f) způsob chovu/pěstování potravin nebo jejich surovin.

Tabulka 1: Důležitost hledisek při nakupování potravin (průměr) – časové srovnání

	VIII/2020	VII/2021	VII-VIII/2022
Cena	2,19	2,31	1,98
Složení	2,66	2,72	2,74
Původ	3,22	3,08	3,27
Velikost balení	3,41	3,53	3,44
Způsob chovu/pěstování potravin/surovin	4,48	4,40	4,57
Obalový materiál	5,05	4,95	5,01

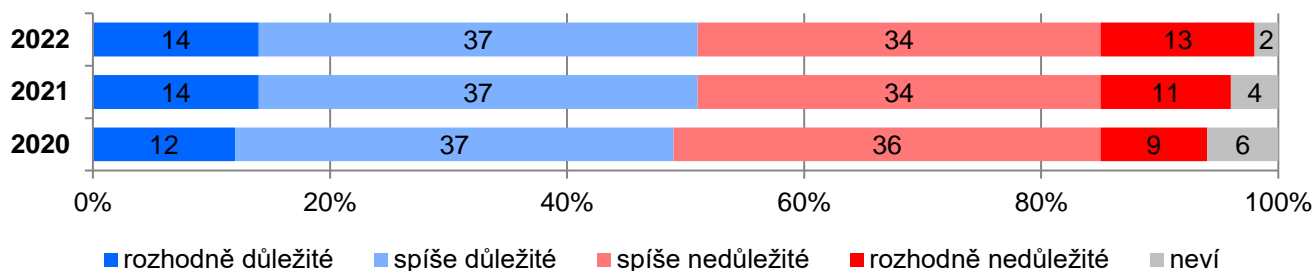
Pozn.: Hodnoty v tabulce představují průměrnou hodnotu ze škály od 1 (nejdůležitější) do 6 (nejméně důležité).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny, respondenti starší 15 let, kteří alespoň někdy pro svou domácnost nakupují potraviny, osobní rozhovor.

V souvislosti se snižováním emisí se setkáváme s pojmem **uhlíková stopa**⁶, což je suma vypuštěných skleníkových plynů vyjádřená v CO₂ ekvivalentech. Nejčastěji se tento ukazatel používá ve spojitosti s výrobky, ale může se týkat i jedince nebo akce.⁷ Nás konkrétně nejvíce zajímá uhlíková stopa potravin. Ta v sobě zahrnuje množství emisí skleníkových plynů, které vzniknou během jejich celého životního cyklu, tedy od produkce potravin/surovin, přes jejich zpracování, dopravu až po emise z likvidace jejich obalů.⁸

V našem výzkumu nás proto zajímalo, jestli dotázaní považují za důležité, nebo nedůležité, jaký dopad na životní prostředí má výroba potravin, které nakupují.⁹ Dle výsledků v grafu 2 vidíme, že nadpoloviční většina (51 %) dotázaných uvedla souhlasný názor, tedy že dopad výroby potravin, které kupují, na životní prostředí je pro ně při nákupu důležitý, z toho pro 14 % rozhodně a pro 37 % spíše. Opačný názor, tedy že dopad výroby nakupovaných potravin na životní prostředí není důležitý, vyjádřilo 47 % dotázaných, z toho pro 34 % je „spíše nedůležitý“ a pro 13 % „rozhodně nedůležitý“. Zbývající 2 % dotázaných nedokázala odpovědět a zvolila variantu „nevím“. Důležitost, kterou lidé přikládají dopadu výroby potravin, které nakupují, na životní prostředí se v posledních dvou letech nijak nemění.

Graf 2: Důležitost dopadu výroby potravin na životní prostředí (v %, pouze ti, kteří nakupují potraviny)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny.

Velmi jednoduchý a měřitelný způsob jak každý člověk může snížit svou vlastní uhlíkovou stopu jídla, je volba potravin, které konzumuje, jinými slovy způsob stravování. Největší uhlíkovou stopu má maso a mléčné produkty. Například na 1 kg hovězího masa se vyprodukuje 20-60 kg CO₂, u vajec 5-15 kg CO₂ a u luštěnin, veganských náhražek masa či zeleniny je to okolo 1-5 kg CO₂.¹⁰ Velmi názorně to dokládají výsledky studie¹¹, kterou realizovala společnost Arnika na obyvatelích Prahy. Ukazuje se, že lidé, kteří konzumují stravu bohatou na maso a mléčné výrobky, mají uhlíkovou stopu 2 624,4 kg CO₂e/ob/rok, ti, co konzumují průměrně maso a mléčných výrobků 2 055,0 kg CO₂e/ob/rok, lidé s nízkou spotřebou masa a mléčných výrobků 1 704,6 kg CO₂e/ob/rok, ti, kteří z masa jedí pouze ryby, už jen 1 427,2 kg CO₂e/ob/rok, vegetariáni 1 390,7 kg CO₂e/ob/rok a nejméně lidé, kteří dodržují veganskou

⁶ Někdy se používá anglická zkratka LCA (life cycle assessment).

⁷ https://cs.wikipedia.org/wiki/Uhl%C3%ADkov%C3%A1_stopa

⁸ <https://udrzitelnivyivot.cz/uhl%C3%ADkova-stopa-potravin-roc-se-o-ni-zajimat/>

⁹ Znění otázky: „Je pro Vás při nákupu potravin důležité, nebo nedůležité, jaký je dopad jejich výroby na životní prostředí?“ Možnosti: odpovědi: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité.

¹⁰ <https://www.greenpeace.org/czech/clanek/4490/co-je-uhl%C3%ADkova-stopa-potravin/>

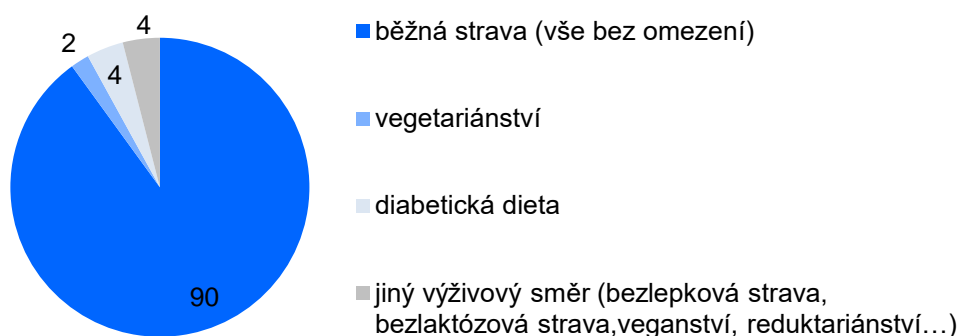
¹¹ <https://arnika.org/moje-uhl%C3%ADkova-stopa>

stravu (1 054,9 kg CO₂e/ob/rok). Ke stejným závěrům dochází i zahraniční studie^{12 13}, ze kterých plyne hlavní sdělení, že do budoucna by mělo lidstvo výrazně snížit spotřebu živočišných a mléčných produktů, protože přechod na rostlinnou stravu představuje účinný nástroj pro boj s klimatickou změnou.¹⁴

Celosvětově popularita vegetariánství a veganství v posledních letech roste. Ne nadarmo byl proto rok 2019 označen časopisem *The Economist* rokem veganství.¹⁵ V srpnu 2018 agentura IPSOS realizovala velký celosvětový výzkum zaměřený na stravovací režimy. Výsledky ukázaly, že na světě je 73 % všežravců, 14 % flexitariánů (lidé, kteří občas konzumují maso nebo ryby), 5 % vegetariánů, 3 % veganů a 3 % pescetariánů (lidé, kteří nejedí maso, ale ryby ano).¹⁶ Nejnovější statistika pak uvádí, že v lednu 2021 bylo na světě přibližně 79 milionů veganů.¹⁷

Zájem o rostlinné alternativy masa a mléčných produktů roste i v České republice.^{18 19 20} Co se týká počtu veganů a vegetariánů v ČR, tak přesný počet nevíme. Ačkoliv bylo provedeno několik výzkumů, jejich výsledky se velmi různí. Např. dle výzkumu agentury Ipsos ve spolupráci s Asociací společenské odpovědnosti z května 2020 vyplývá, že stravu s vyloučením či omezením masa preferuje 10 % české populace²¹, ale podle výzkumu společnosti FMCG Gurus pro Českou veganskou společnost z roku 2022 je v ČR 7 % vegetariánů, 3 % veganů, 4 % pescetariánů a každý čtvrtý (25 %) omezuje konzumaci masa.²² Do našich výzkumů jsme proto začali zařazovat otázku, jakým výživovým směrem se respondenti stravují²³. Aktuální výsledky z července a srpna 2022 ukazují, že naprostá většina (90 %) české veřejnosti se stravuje běžnou stravou bez žádného omezení a zbývajících 10 % dotázaných uvedlo jiný výživový směr. Konkrétně 4 % diabetickou dietu a 2 % vegetariánství. Zbývajících 4 % se stravují jiným výživovým směrem, např. bezlepková či bezlaktózová strava, veganství či reduktariánství. Tuto otázku jsme pokládali v našich výzkumech potřeť a mezi jednotlivými výzkumy jsme ve výsledcích nezaznamenali žádnou změnu, nicméně tento ukazatel budeme i nadále sledovat.

Graf 3: Jak se stravují Češi? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviný 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹² Poore, J., & T. Nemecek. (2018). Reducing food's environmental impacts through producers and consumers. *Science* 360, 987-992. Dostupné z: <https://science.sciencemag.org/content/360/6392/987/tab-pdf>

¹³ Chai, B. C., et al. (2019). Which Diet Has the Least Environmental Impact on Our Planet? A Systematic Review of Vegan, Vegetarian and Omnivorous Diets. *Sustainability*, 11(15), 4110. <https://doi.org/10.3390/su11154110>

¹⁴ IPCC. (2019). *Summary for Policymakers*. In: Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems. Dostupné z: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/4/2019/12/02_Summary-for-Policymakers_SPM.pdf

¹⁵ <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/veganu-v-cesku-pribyv-a-daleko-silneji-je-ale-trend-reduktar/r~a8ca82ec1d9b11eaa24cac1f6b220ee8/>

¹⁶ Ipsos. (2018). *An exploration into diets around the world*. Dostupné z: https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-09/an_exploration_into_diets_around_the_world.pdf

¹⁷ <https://wtvox.com/lifestyle/2019-the-world-of-vegan-but-how-many-vegans-are-in-the-world/>

¹⁸ <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/10/cesi-stale-vice-kupuji-rostlinne-alternativy-vyrobu/>

¹⁹ https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/retezce-sleduji-vyssi-zajem-o-vegetarianske-a-veganske-potravinu/1939756?fbclid=IwAR2kNIXQ0iBwYtZR3FTeNjzQTmklbKvFDzG6GiY9_iqoPKUQsLu4i6qslM

²⁰ <https://www.zboziaprodej.cz/wp-content/uploads/2020/12/Pr%CC%8Cehled-trhu-CZ.pdf>

²¹ <https://www.ipsos.com/cs-cz/desetina-cechu-preferuje-stravu-s-vyloucenim-ci-omezenim-masa>

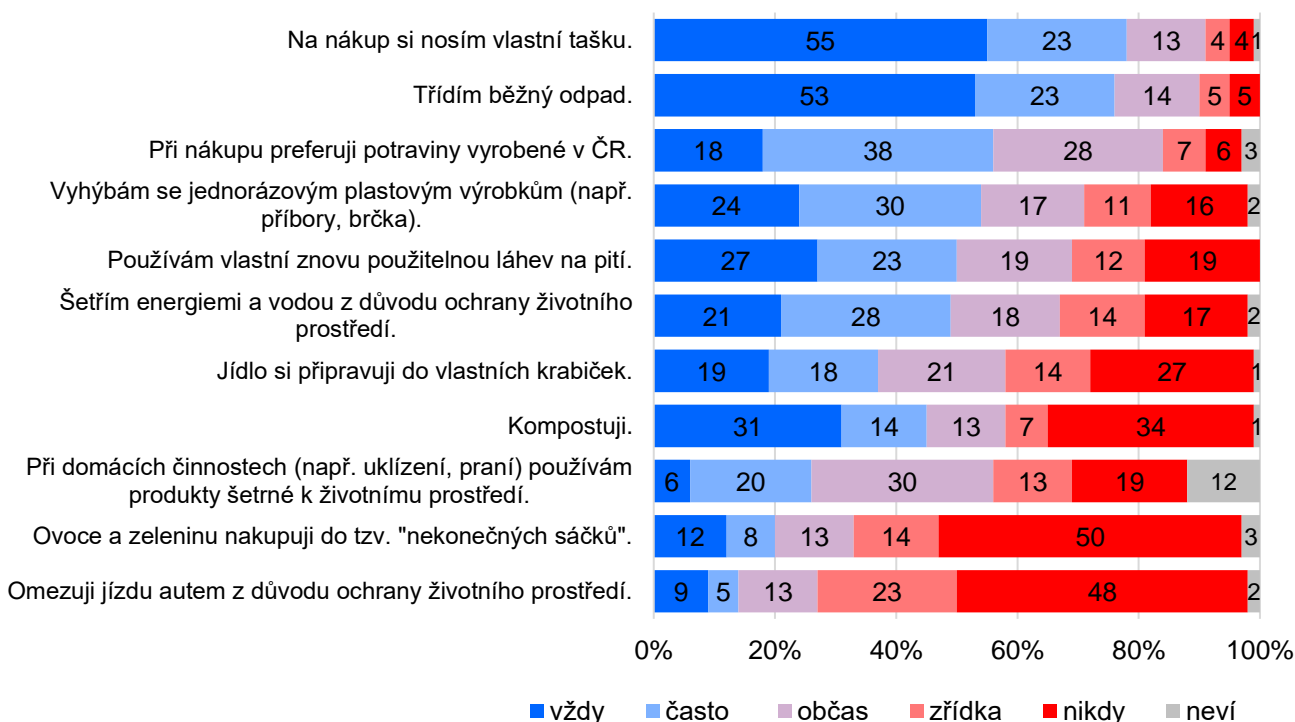
²² https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/veganska-rostlinna-strava-pruzkum-maso-proveg.A220527_141012_ekonomika_vebe?utm_campaign=iDnes%20FMCG%20Gurus&utm_source=facebook&utm_medium=paid&hsa_acc=214838772540750&hsa_cam=23850347184920732&hsa_grp=23850347184940732&hsa_ad=23850347185000732&hsa_src=fb&hsa_net=facebook&hsa_ver=3

²³ Znění otázky: „Uvedte, prosím, hlavní výživový směr charakteristický pro Váš způsob stravování?“ Možnosti odpovědi: běžná strava (vše bez omezení), vegetariánství (bez masa), veganství (čistě rostlinná strava bez všech živočišných produktů), reduktariánství/flexitariánství (omezení konzumace živočišných produktů), bezlepková strava, diabetická dieta, jiný.

V rámci výzkumu jsme se zaměřili i na konkrétní aktivity, respektive chování respondentů a jejich domácností vzhledem k životnímu prostředí (viz graf 4). Absolutní většina respondentů uvedla, že si na nákup nosí vlastní tašku (alespoň občas 91 %) a že ve své domácnosti třídí běžný odpad (90 %). Co se týká nakupování, tak více než čtvrtina (24 %) dotázaných při nákupu preferují potraviny vyrobené v České republice. Další tři aktivity, které alespoň občas dělá přibližně sedm z deseti dotázaných, se vztahují k ochraně životního prostředí, konkrétně se jedná o vyhýbání se jednorázovým plastovým výrobkům (71 %), používání vlastní znovu použitelné láhve na pití (69 %) a šetření energiemi a vodou (67 %). Necelé tři pětiny dotázaných uvedly, že minimálně občas si připravují jídlo do vlastních krabiček (58 %), kompostují (58 %) a že při domácích činnostech (např. uklízení, praní) používají produkty šetrné k životnímu prostředí (56 %). Třetina (33 %) respondentů podle svých slov alespoň občas nakupuje ovoce a zeleninu do tzv. „nekonečných sáčků“. Nejméně často z důvodu ochrany životního prostředí lidé omezují jízdu autem, konkrétně 27 % uvedlo, že tak činí alespoň občas.

Obecně se ukázalo, že všechny aktivity (vyjma omezování jízdy autem a kompostování) dělají častěji ženy, většinu aktivit pak i lidé s vysokoškolským vzděláním. Co se týká věku, tak lidé starší 40 let častěji při nákupu preferují potraviny vyrobené v ČR, lidé starší 55 let si pak častěji na nákup nosí vlastní tašku a omezují jízdu autem a lidé starší 65 let častěji šetří energiemi a vodou. Jídlo do vlastních krabiček si častěji připravují lidé ve věku 20 až 54 let a znovupoužitelnou láhev na pití častěji používají lidé do 39 let věku.

Graf 4: Aktivity domácností vzhledem k životnímu prostředí (%)²⁴

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „vždy“, „často“ a „občas“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Co se týká časového srovnání (viz tabulku 2), tak v porovnání s výzkumem z minulého roku došlo u většiny položek ke statisticky významnému posunu, zejména k nárůstu podílu těch, kteří dané aktivity alespoň občas vykonávají. K nejvyššímu nárůstu (o 14 procentních bodů) došlo v případě používání vlastní znovupoužitelné láhve na pití, o 8 procentních bodů narostl podíl lidí, kteří alespoň občas kompostují, a o 7 procentních bodů vzrostl podíl těch, kteří si na nákup nosí vlastní tašku. V případě preferování potravin vyrobených v ČR, šetření energiemi a vodou, přípravování jídla do vlastních krabiček a používání ekologických čisticích prostředků došlo k nárůstu shodně o 5 procentních bodů.

²⁴ Zhění otázky: „Pokud jde o Vaši domácnost, jak často děláte následující aktivity? a) Na nákup si nosíte vlastní tašku., b) Ovoce a zeleninu nakupujete do tzv. „nekonečných sáčků“, c) Používáte vlastní znovu použitelnou láhev na pití., d) Při domácích činnostech (např. uklízení, praní) používáte produkty šetrné k životnímu prostředí., e) Při nákupu preferujete potraviny vyrobené v České republice., f) Jídlo si připravujete do vlastních krabiček., g) Vyhýbáte se jednorázovým plastovým výrobkům (např. příbory, brčka),. h) Omezujete jízdu autem z důvodu ochrany životního prostředí., i) Šetříte energiemi a vodou z důvodu ochrany životního prostředí., j) Třídíte běžný odpad., k) Kompostujete.“ Možnosti odpovědí: nikdy, zřídka, občas, často, vždy.

Naopak poměrně výrazně (o 10 procentních bodů) poklesl podíl těch, kteří alespoň občas nakupují ovoce a zeleninu do tzv. „nekonečných sáčků“ a mírně (o 4 procentní body) poklesl i podíl těch, kteří omezují jízdu autem z důvodu ochrany životního prostředí. Z tabulky je rovněž patrné, že od roku 2020 postupně roste podíl lidí, kteří alespoň občas při nákupu preferují potraviny vyrobené v ČR, vyhýbají se jednorázovým plastovým výrobkům, používají vlastní znovupoužitelnou láhev na pití, kompostují a připravují si jídlo do vlastních krabiček. Jedná se o pozitivní trend směrem k větší ekologické udržitelnosti a nárůstu proenvironmentálního smýšlení, které se začíná projevovat i do konkrétního chování jednotlivců.

Tabulka 2: Aktivity domácností vzhledem k životnímu prostředí (%) – časové srovnání

	VIII/2020	VII/2021	VII-VIII/2022
Na nákup si nosím vlastní tašku.	85	84	91
Třídím běžný odpad.	92	90	90
Při nákupu preferuji potraviny vyrobené v ČR.	77	79	84
Vyhýbám se jednorázovým plastovým výrobkům (např. příbory, brčka).	65	68	71
Používám vlastní znovupoužitelnou láhev na pití.	48	55	69
Šetřím energiemi a vodou z důvodu ochrany životního prostředí.	63	62	67
Kompostuji.	48	50	58
Jídlo si připravuji do vlastních krabiček.	51	53	58
Při domácích činnostech (např. uklízení, praní) používám produkty šetrné k životnímu prostředí.	54	51	56
Ovoce a zeleninu nakupuji do tzv. „nekonečných sáčků“.	38	43	33
Omezují jízdu autem z důvodu ochrany životního prostředí.	28	31	27

Pozn.: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „vždy“ + „často“ + „občas“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „zřídka“, „nikdy“ a „neví“. Položky seřazeny sestupně dle výsledků aktuálního výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny.

Jak již bylo zmíněno výše, od roku 2020 postupně roste podíl lidí, kteří kompostují. Podle aktuálního výzkumu pravidelně kompostují téměř tři pětiny (58 %) lidí, z nichž 31 % vždy, 14 % často a 13 % občas. Necelá desetina (7 %) kompostuje zřídka a přibližně třetina (34 %) lidí uvedla, že nikdy nekompostuje. Detailnější analýza ukázala, že častěji ve svých domácnostech kompostují lidé s vyšším vzděláním, dotázaní hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou a respondenti, kteří považují plýtvání potravinami za velký problém. Roli zde hraje také velikost obce, kde člověk žije, přičemž s jejím poklesem roste frekvence kompostování, které je tak nejčastější v nejmenších obcích, nejméně často pak kompostují obyvatelé velkých měst.

Těch, kteří kompostují alespoň zřídka, jsme se dále ptali, jaký způsob pro kompostování, respektive třídění bioodpadu používají. Jak můžeme vidět z tabulky 3, nejčastěji lidé kompostují na zahradě (55 %) nebo využívají hnědé popelnice, tzv. kompostejnery (49 %). Přibližně desetina občas využívá sběrný dvůr nebo velkoobjemové kontejnery. Metody pro kompostování v domácnostech jako např. vermikompostování či bokashi kompostování nejsou mezi českými respondenty příliš rozšířené, ale jde o vhodné metody pro lidi žijící v bytech bez zahrady. Analýza podle velikosti místa bydliště dotázaného potvrdila očekávané rozdíly. Hnědé popelnice nejčastěji využívají lidé ve městech o velikosti od 50 000 do 199 999 obyvatel, nejméně často naopak lidé žijící v obcích do 1 999 obyvatel. Využití sběrného dvora je nejfrekventovanější u obyvatel měst s populací od 20 000 do 49 999 tisíc obyvatel, kompostování na zahradě naopak v nejmenších obcích do 1 999 obyvatel.

Tabulka 3: Využívaný způsob třídění bioodpadu (multiple choice)

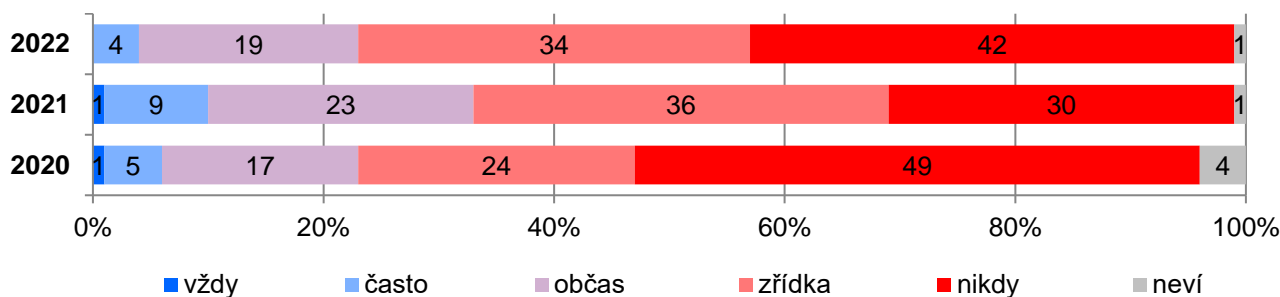
	Četnost	Procenta (%)
kompostování na zahradě	291	55
hnědá popelnice (kompostejner)	259	49
sběrný dvůr	62	12
velkoobjemové kontejnery	58	11
domácí vermikompostér/bokashi kompostér	15	3
komunitní zahrady	7	1
jiný způsob (soused, pro zvířata)	6	1

Pozn.: Respondenti mohli vybrat více možností, proto je součet větší než 100 %.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 14. 7. – 4. 9. 2022, 532 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň výjimečně třídí bioodpad, osobní rozhovor.

Ve výzkumu jsme také zjišťovali, jak často respondenti nakupují biopotraviny.²⁵ Z grafu 5 vidíme, že alespoň občas nakupuje biopotraviny necelá čtvrtina (23 %) respondentů, z nichž 4 % „často“ a 19 % „občas“. Další přibližně třetina (34 %) respondentů uvedla, že biopotraviny nakupuje „zřídka“ a více než dvě pětiny (42 %) je nenakupují „nikdy“. Zbývající zanedbatelné 1 % respondentů v této otázce „neví“. V porovnání s minulým výzkumem z roku 2021 došlo k výraznému poklesu (o 10 procentních bodů) podílu těch, kteří alespoň občas nakupují biopotraviny, a aktuální hodnota se tak vrátila na úroveň z roku 2020, kdy však v porovnání s aktuálním výzkumem byl zaznamenán vyšší podíl těch, kteří biopotraviny nenakupují nikdy.

Graf 5: Frekvence nakupování biopotravin (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny.

Biopotraviny častěji nakupují ženy, vysokoškolsky vzdělaní, dotázaní, kteří deklarují dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, lidé, pro které je důležité, jaký dopad na životní prostředí mají potraviny, které kupují, a rovněž domácnosti s dětmi. Naopak nikdy biopotraviny nenakupují především muži, lidé starší 65 let, dotázaní se základním vzděláním či středním vzděláním bez maturity nebo vyučení, respondenti hodnotící životní úroveň své domácnosti jako špatnou, důchodci, dělníci a řemeslníci a z hlediska politické orientace lidé hlásící se na levou stranu spektra.

²⁵ Znění otázky: „Jak často nakupujete bio potraviny?“ Možnosti odpovědí: nikdy, zřídka, občas, často, vždy.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Potraviny 2022
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Strategie AV21 „Potraviny pro budoucnost“
Termín terénního šetření:	14. 7. – 4. 9. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	821
Počet tazatelů:	73
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PL_34, PL_46, PL_51, PL_55, PL_56, PL_109
Kód zprávy:	OR221018
Zveřejněno dne:	18. října 2022
Zpracovala:	Radka Hanzlová

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategií Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Potraviny pro budoucnost“.
<http://www.potravinav21.cz/>